

Tilburg University

Bevoegdheidsregels

Barendrecht, J.M.

Published in:
Nederlands Juristenblad

Publication date:
2005

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Barendrecht, J. M. (2005). Bevoegdheidsregels: bij twijfel gaan we er echt voor zitten. *Nederlands Juristenblad*, (15), 777.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Bevoegdheidsregels: bij twijfel gaan we er echt voor zitten

Nederlands Juristenblad 2005, nr. 15, p. 777

In de rechtszaal gaat het nog te vaak en te lang om de vraag welke rechter een zaak zal behandelen. Waar elders in de maatschappij kan het zo lang duren voor je bij het goede loket bent aangeland? In de aandelenlease-zaken is duizenden keren bekeken of nu de rechtbank bevoegd was, danwel de kantonrechter. Of de zaak “geschikt is voor kort geding”, horen eisers te vaak pas in de uitspraak. Valt dit geschil nu onder een arbitrageclausule, of toch net niet? Vrijdag 1 april was het weer tijd voor het vaste bevoegdheidsnummer: schadeclaims tegen de overheid bij de burgerlijke rechter of bij de bestuursrechter. Jonge juristen die werken bij Hoge Raad en Raad van State organiseerden onder de titel “Under construction” een bijeenkomst waarin niet werd geluisterd naar lange verhalen, maar hard werd gewerkt om dit probleem nu eindelijk eens een stap verder te brengen. De uitkomsten, waarvan ik hierna mijn persoonlijke impressie geef (zie voor het echte verslag www.underconstruction.nu), laten meer in het algemeen zien wat oplossingsrichtingen zijn voor bevoegdheidsproblemen.

Een bevoegdheidsregeling heeft verschillende functies en het probleem wordt helderder als we die één voor één bekijken. Een doel kan zijn om een rechter aan te wijzen die de kennis en vaardigheden heeft om de zaak te kunnen beslissen. Dit vonden de aanwezigheden in overweldigende meerderheid (de meningen werden met stemkaarten gepeild) niet echt een probleem. Wat nodig is om een schadeclaim tegen de overheid te kunnen beoordelen, van schadevergoedingsrecht tot de hoofdlijnen van het bestuursrecht, kan elke rechter binnen redelijke tijd leren. Verder is in een tijd van specialisatie sowieso nodig dat een gerecht zaken laat behandelen door rechters met de goede expertise. Rechters kunnen tegenwoordig ook gemakkelijk binnen andere gerechten worden ingezet. Kijkend naar kennis en vaardigheden lijkt vooral al dat gesappel over de bevoegdheid van rechtbank en kantonsector achterhaald: wat kan een gemiddelde kantonrechter nu wat een rechtbankrechter ook niet zou moeten kunnen en andersom? De goede rechter voor iedere zaak, dat organiseer je veel beter binnen de rechterlijke macht, dan via een abstracte bevoegdheidsregel.

Een bevoegdheidsregel maakt de toegang tot de rechter concreet. Een verzoeker weet dat deze rechter de zaak ook echt zal gaan behandelen. Hier schieten bevoegdheidsregels vaak tekort: de eiser wordt van het kastje naar de muur gestuurd, of moet voor delen van het geschil verschillende rechters benaderen. Bevoegdheidsregels willen zo precies mogelijk voor ieder probleem één (absoluut bevoegde) rechter aanwijzen. Maar waarom eigenlijk vroeg men zich af? Is het zo erg als een keuze bestaat tussen twee rechters? De toegang tot het recht zou enorm worden verbeterd als een eiser die zich tot een bepaalde rechter wendt ook daadwerkelijk een uitspraak krijgt voor het gehele geschil dat hij voorlegt. Geen verwijzing en ook geen beslissing dat het allemaal toch wat ingewikkeld is. Natuurlijk zijn er grenzen. Een zaak die helemaal draait om een besluit moet niet door een rechter worden beslist die alleen maar ervaring heeft met schadeclaims. Een zaak met honderd posten hoort niet in kort geding. Maak duidelijke bordjes boven de loketten, verwijs degenen die evident helemaal verkeerd zitten door, en stel beide loketten open voor de twijfelgevallen. Een dergelijke aanpak voor schadeclaims tegen de overheid kreeg flinke steun.

De bevoegdheidsregel beschermt ook de verweerder. De verweerder hoort niet voor een rechter worden gesleept die te ver weg is: qua fysieke afstand, die hem op kosten jaagt, of qua cultuur, wat tot partijdigheid kan leiden. Maar afstanden en cultuurverschillen die partijdigheid raken, zijn tegenwoordig een veel minder groot probleem. Als bij

twijfelgevallen de eiser zou mogen kiezen, en de gedaagde een soort waarborg tegen misbruik zou krijgen, bijvoorbeeld via toepassing van de wrakingsregeling, zou dat eigenlijk niet voldoende zijn?

Dan is er nog het voorkomen van een dubbele beoordeling. Dat probleem verdwijnt als een geschil altijd in zijn geheel door één rechterlijk college wordt opgelost. In het huidige procesrecht streeft men er naar het geschil bij elkaar te houden: schadevergoeding bij de strafrechter na een misdrijf en schadevergoeding bij de bestuursrechter na een nietig besluit. Een “verbod van opknippen” zou eigenlijk de hoofdregel moeten zijn. Haal er maar een specialist bij als het moeilijk wordt, zou je zeggen. Maar dat is misschien niet altijd werkbaar. Dan helpt het als de tweede rechter niet al te formeel om gaat met de uitspraak van de eerste. Formele rechtskracht zit te vaak in de weg. Het zou wat lossers kunnen, vond de meerderheid van de jonge juristen.

Ingewikkeld wordt het doordat aan bevoegdheidsverdelingen verschillende soorten procedures kunnen hangen. Verzoekschrift of dagvaarding; ander soort bewijsrecht; al dan niet verplichte procesvertegenwoordiging. Daar kwam men nog niet helemaal uit. Zou een pragmatische aanpak kunnen helpen? Op grensgebieden lopen procedureregels toch vaak geleidelijk in elkaar over. In procedures tegen de overheid wordt binnen het civiele procesrecht waarschijnlijk in de praktijk niet heel anders omgegaan met de ook daar heel open bewijsregels dan in het administratieve procesrecht: men beslist op basis van papier, en hoort alleen een getuige als het echt niet anders kan. Waarom op grensgebieden niet zo’n tussenbenadering als regel? En procesvertegenwoordiging is geen probleem als mensen toch toch al rechtshulp meebrengen. Desnoods zegt de rechter dat alsnog rechtshulp moet worden ingeschakeld.

Waarom worden bevoegdheidskwesties niet snel en goed opgelost? “Belangen”, lieten de jongeren weten. Pragmatische tussenoplossingen zijn vaak een goede oplossing voor belangen. En wat druk van buitenaf. Mij lijkt dat een verzoeker die meer dan een maand (of 500 Euro aan rechtshulp of een procent van zijn belang) kwijt is voor hij bij het bevoegde rechterlijk loket zit, zijn schade zou moeten kunnen claimen bij de Staat. Want wat is dat voor toegang tot de rechter, die zo’n extra drempel kent? Je zou eens moeten proberen zo’n hoog extra griffierecht te heffen! Ik zie uit naar artikelen van jongere juristen die artikel 6 EVRM dynamisch interpreteren om zo’n schadeclaim te onderbouwen.